

a polémianak során bebizonyult, hogy a Magyar Hírlap állításai apróbb részletektől eltekintve mindenben megfelelnek a valóságnak. Egyetlen pont maradt csupán tisztázatlanul, még pedig az, hogy valóban felajánlotta-e Gömbös Gyula miniszterelnöksége esetére Batthyány Tivadar grófnak a belügyministerséget? Gömbös Gyula óvakodott erről nyilatkozni, Batthyány Tivadar pedig külföldön nyaralt a legutóbbi napokig.

A sajtó nagyobb része kétségbevonta ennek valószínűségét és rámutatott arra, hogy teljesen lehetetlen még csak elképzelni is Gömbös kooperációját az októbristák magyarországi vezérével, akit a legszélesebb nyilvánosság előtt illetett nem egyszer a legsúlyosabb vádakkal. Gömbös októbrista multjára visszapiantva és figyelembe véve e nem sikerült első magyar fascio elnöke politikai elveinek ingatagságát, mi nem tartottuk ezt olyan valószínűtlennek és mára kiderült, hogy Gömbös igenis akart valamit Batthyánytól kormányrajutása esetén, ha közvetlen tárgyalásokat nem is folytatott vele erre vonatkozólag. Batthyány Tivadar ma nyilatkozott az úgyről és ha nyilatkozata nem is helyezi teljes világításba az ismeretlen közvetítő útján lefolyt üzenetváltást, mégis sokat árul el Gömbös szándékairól, mert két tény kétségbevonhatatlanul bebizonyosodik belőle: először, hogy igenis jolyt tárgyalás Batthyány és Gömbös között, másodsor, hogy ez Gömbös kabinetalakításra vonatkozott.

Batthyány Tivadar gróf nyilatkozata egyébként a következőképpen szól:

— Gömbös Gyula ur kormányalakítási ügyéről én mindössze annyit tudok az én személynemmel kapcsolatban, hogy néhány nappal ezelőtt Gömbös urtól azt az üzenetet kaptam, hogy amennyiben miniszterelnökké designálnának, vagy kineveztetnék, engem azonnal jel fog keresni. Válaszom ezen üzenetre az volt, hogyha engem hivatalos állásában felkeresni óhaj, kötelezőszerűen állásához illő tisztelettel fogadom és közlendőt figyelemmel hallgatom meg.

Popovics a Jegyintézet elleni támadásokról.

Popovics Sándor, a Jegyintézet elnöke tegnap Gasteinből, ahol nyári szabadságát töltötte, Budapestre érkezett. Popovics a legutóbbi napokban a Jegyintézet ellen a nemzetgyűlésen inézett támadásokról a következő kijelentéseket tette:

— Azon, hogy a Jegyintézetől kapott kölcsönökön pénzintézetek nagyobb összegeket kerestek, nincs miért naivul csodálkozni. Ennek nem a Jegyintézet, hanem pénzünk romlása az oka. A Jegyintézet csak úgy akadályozhatja meg, illetve korlátozhatja a korona romlását, ha nem

elégíti ki és ezután sem fogja kielégíteni derűre-borura a hiteligényléseket. Mihelyt pénzügyi viszonyaink konszolidálódnak, hasonló tünetek automatikusan fognak elmúlni a közélet körül. Elsősorban a jövételi kérdésnek kell rendeződnie és azoknak a kérdéseknek, melyek vele állnak összefüggésben. Bethlen István gróf miniszterelnök Genfben fog most nagyfontosságú tanácskozásokat folytatni, amelyek ezen kérdéseknek előbbrevitelét szolgálják. E kérdések között kell megoldást találni a Jegyintézet felváltó állami jegybank felállításának is,

## Jugoszlávia Radics kiadatását követeli Angliától.

A jugoszláv kormány jegyzéket intézett az angol kormányhoz, amelyben Radics kiadatását követeli felségárulás és az állam védelméről szóló törvény megsértése miatt. A kormánynak az a szándéka, hogy az állam védelméről szóló törvény minden megsértőjével szemben igen erőlyesen lép fel.

A miniszterelnök helyettesének, dr. Jankovics közlekedésügyi miniszternek nyilatkozata szerint a jugoszláv kormány Radicsot in contumaciam is el fogja ítélteni. Azokat a parasztokat, akik

amelyre vonatkozólag Kállay Tibor pénzügyminiszter ur elaboratumot terjesztett a jövételi bizottság elé.

A Jegyintézet elnöke kijelentette még, hogy a lemondás gondolatával nem foglalkozik és ez legkevésbé aktuális ma.

Lendvai mentelmi ügye.

A mentelmi bizottság augusztus 27-én délután fél 5 órakor a 2. sz. bizottsági teremben ülést tart, amelyen Lendvai István nemzetgyűlési képviselő mente mi ügyét tárgyalja.

Radics szökését elősegítették, 15 napi fogházra és 100 dinár pénzbüntetésre ítélték.

A szerb kormány hír szerint a képviselőházi választásokat összesen fogja kiírni. Mivel a Radicspárt — melynek a községi választásoknál nagy eredményei voltak —, a parlamentet bojkotálja és annak ülésaitól teljesen távol tartja magát, a kormány arra számít, hogy teljes választási eredménye lesz és a parlamentben erős többséget fog szerezni.

## Stresemann beszéde jó hatást keltett.

Az angol szabadelvű lapok és a Daily Telegraph kivételével az egész londoni sajtó feltűnő helyen közli Stresemann beszédét és azt érdeme szerint méltatja. Bö kivonatot adnak beszédéből, sőt mi több, évek óta először nem kísérik az ilyen nyilatkozatot rosszindulatú megjegyzésekkel. A Times vezércikke kifejti, hogy a jövételi kérdés józon és okos szabályozóának mindig az volt a legnagyobb akadály, hogy a német államférfiak nem mutakoztak elég tapintatosoknak és rátermetteknek. Stresemann nem s enved ebben a hibában. Csak az a sajnálatos, hogy már nem régebben mondták el ezt a beszédet, amikor a kilátások még kedvezőbbek voltak.

Baldwin miniszterelnök ma nyári pihenőre Aix les Bainsba utazik.

Thomas angol munkásképvisező Németországból való visszatérése után kijelentette, hogy ha azonnal nem tesznek határozott intézkedéseket, a katasztrófát nem lehet elkerülni. Meg van győződve arról, hogy a mostani német kormány az utolsó német koalíciós kormány és hogy Németország vagy a militaristák, vagy ami ezzel egyenértékű, a baloldali radikálisok diktatúrája előtt áll. Csak egy kivezető utat lát a jelenlegi helyzetből, hogy az angol kormány sürge-se a német fizetőképesség megálapítására a független nemzetközi bizottság kiküldését.

Stresemann tegnapi beszédét Franciaországban általában kedvezően fogadják. A párisi lapok a beszédet a birodalmi kormány meggyezésre irányuló törekvése bizonyosságának tekintik. Néhány lap, mint a Petit Parisien és a L'Oeuvre sajnálják, hogy Stresemann a passzív ellenállás megszüntetéséről semmit sem mondott. A belga jegyzéket ma átnyújtották a francia külügyminiszteriumban.

Dr. Stresemann birodalmi kancellár ma délelőtt Münchenbe érkezett, hogy autóval rögtön folytassa útját a Karawandel hegységben fekvő Mittenwald felé, ahol dr. Knilling bajor miniszterelnök szabadságát tölti. Holnap, vasárnap a birodalmi kancellár Münchenben beszédet fog mondani, amelynek folyamán szintén a jelenlegi helyzetre akar kiterjeszkedni.

Essenben azokban a bányákban, amelyek kizárták munkásaikat, ma ismét teljes üzemmel dolgoznak. A passzív ellenállás is kezd megszűnni. A bányászok a munkaadókkal meggyeztek a munkabérekre nézve és tgy rövidesen helyreáll a normális termelés.

Berlinben minden autó után átlag kétmilliárd márkát kitevő adót kell fizetni. Az autódó meghaladja az autó beszerzési költségeit.

## Szege egy amerikai magyar lapban.

(Reményi József amerikai magyar írónak, aki évekkal ezelőtt az itthoni magyar sajtó munkása volt, már akkor igen jó nevet szerzett Messzeségek című kis regénye, amely szokatlanul finom lélekrajzával jelentős igéretül került a magyar irodalom asztalára. Ezt az igéretet már Amerikában váltotta be az író, most megjelent két-kötetes nagy regényében, amelynek címe: Jó hinni s amely mint a fiatalság eposza új szigetül bukkant ki a válságba jutott mai magyar irodalom álló-vizéből. Reményi, aki nagy amerikai magyar és angol lapoknak neves munkatársa, a nyár folyamán itthon járt az ó-hazában, itteni impresszióiról, tapasztalatairól tudósításokat küldött „haza”, Amerikába a lapjainak. A clevelandi Szabadság-nak most hozzánk került július 15-iki számában olvassuk a következő, Érdekes szegedi emlékek című cikkét.)

Szege, június 30.

Az apró élmények, színesek, különösek, fantasztikusak, minduntalan a tollamra kíváncznak. Hangulatcsokrot szuggerálnak. Valami gyógyfüterjük van a sok lelki ziláltság, testi nyavalya, gazdasági nyomottság közepette, gyógyfüterjük van, akárcsak a zsályának. Gömbákák a vasuti állomáson, szomorú leányszemek a zsalugáteres ablak mögött, pőfékelő gazdák az udvaron, juhász a tanyájával Kecskemét környékén, észrevételek a vasuti kupéban, daloló lányok legények, a végtelenség beszédes csöndje a síkságon, friss vizet énekelve kínáló leánykák, fiucskák, peckesen tisztelő váltóőrök, szófukar magyarok, pergőnyelve menyecskék s közben — egyhangu fájdalomra emlékeztetve — zakatol a vonat, amely visz Pestről Szege felé. Szagos a föld, a fa, a virág s még a mozdony füstje sem emlékeztet arra, hogy tech-

nikai vivmány lélekezete. A termő békébe hasít ez a vonat, szimboluma a modern civilizációnak, a céltalan sietségnek. Itt, ezen a vidéken minden rokonszenves, ami lassu és körülményes, mert ez a természetes, mert ez a becsületés megnyilvánulása az életnek és a léleknek. Aki itt rohan, az gyanus és méltán, mert hová rohan? Csak az siet, mondják erre felé, akit bán a lelkiismeret, s ez a vonat talán a modern civilizáció nyugtalan lelkiismerete? Megemltem a kalapom a nyugalom előtt, amelyet mindannyian keresünk, szomorúak és hajrázók egyaránt, a nyugalom előtt, amelyre rátaláltam a magyar alföldön, amelyet azonban nem tarthattam meg, végzettszerű utasa izgága vizeknek...

Szegezen, az Onozó korcsmában, a Tisza partján, Juhász Gyulával, a legmagyarabb magyar költővel ülök a piros abrosszal bevont asztalnál, a halpaprikás mellett, a gyomor magyar lezában, de a lélek is kap lázinjekciót, mert megtudom, hogy ebben a korcsmában írta pompás novellái javarészét Tömörkény István, a szegedi tanyák írója, ott a sarokasztalnál, Kossuth Ferenc kopott képe alatt. És itt, ebben a korcsmában, „szögedi” magyarok társaságában és mégis egyedül olvasgattam Tömörkény Bret Harteot, a kaliforniai író, akit a világirodalom nagyjai közül a legjobban szerettem. Jóétvágyu magyarok, telt arcuk, barna képük, ülnek körülöttem, szakértelemmel esznek és isznak, csak hébe-korba szólalnak meg. És a korcsmárosné, nagy, természetes, bizalmat ger-

jesztő asszony arra a kérdésemre, hogy ismert-e Tömörkény Istvánt, aki Szeget és a szegedi tanyákat bevarázsolta a magyar irodalomba, így válaszol:

— A vendégem volt.

Csak ennyit mond. Ebben van büszkeség is, meg az a természetes megállapítás, hogy Tömörkény István csakis az Onozó korcsmának lehetett állandó vendége. Ki másé lehetett volna?

Jugoszláv területéről menekült magyarokkal találkozom. Fáradt arcukon keserű emlékek nyomai láthatók. Elkergették őket, minden ceremónia nélkül kiutasították őket szűkebb hazájukból, mindenesetre áldozatok, akár okkal, akár ok nélkül, de itt vannak Csonka-Magyarország kapujában, vissza nem mehetnek, s nagyon kérdéses, hogy a lenyomított Magyarország a kézzszoritásnál egyebet tud-e nekik nyújtani. Egy intelligens menekülttől hallom, hogy valahol Jugoszláviában egy magyar szintársulat a Hamlet-et akarta színrehozni, de a cenzor kitérte a szövegből a „lenni vagy nem lenni” kitétel, mert ezt magyar propagandának minősítette. Így áll Shakespeara a magyar propaganda szolgálatában. Tragikomikus!

A vasuti kupéban ellesem a beszélgetést:

— Szolnokon a gazdák tojással váltják meg a színházi jegyüket — hallom.

— Okos dolog.

— Visszatérünk Csokonai korába.

— Bizony.